

8/

„Objev“ antiky a studia humanitatis

P/

Dopis Poggia (di Guccio) Braccioliniho o událostech z léta 1416 (1416)

[Narodil se roku 1380 do rodiny notáře a lékárníka. V mládí studoval právo v Bologni, avšak po finančním krachu otce se musel vrátit domů a živil se jako opisovač. Jeho rukopis byl velmi ceněn a stal se díky němu přítelem význačných humanistů jako byli Coluccio Salutati či Leonardo Bruni. Studoval latinu a řečtinu a na Salutatiho doporučení byl přijat jako písař do papežské kanceláře. Roku 1410 se stal osobním sekretářem papeže Jana XXIII., třetího papeže schizmatu. V rámci své funkce cestoval po Německu či po Francii a účastnil se také Kostnického koncilu (1414-1417), což mu umožnilo navštěvovat tamní klášterní knihovny a archivy, kde pátral po rukopisech děl antických autorů. V roce 1453, poté co vykonával funkci sekretáře několika papežů, odchází do Florencie, kde se stal kancléřem Florentské republiky. Roku 1458 odešel do ústraní a o rok později umírá.]

Převzato z: Poggio Bracciolini, *Lettere*, sv. 2, vydal H. Hart, Florencie, Olschki, 1984, s. 153-156. Z italského překladu Giovanny Fratiniové (viz Bibliografie) přeložil Josef Prokop.

Formální charakteristika:

Epistolární próza psaná humanistickou latinou.

Poggius Florentinus, apoštolský sekretář, pozdravuje Guarina Veronského

Vím, že navzdory tvým početným každodenním úkolům, které ti přináší tvá výjimečná blahosklonnost vůči všem, ti mé dopisy vždy přinášejí radost. Přesto tě naléhavě žádám, abys tento četl s obzvláštní pozorností, nikoli snad proto, že by přitahoval zájem zahálčivých, nýbrž kvůli významu a důležitosti toho, o čem budu psát. Jsem si totiž jistý, že jeho obsah způsobí neobyčejnou radost tobě i všem vzdělancům naší doby.

Nebot', ó nesmrtelný Bože, co může být příjemnější a potěšitelnější než poznání věcí, díky nimž se stáváme vzdělanějšími a, co je důležitější,

zušlechtěnějšími? Vskutku příroda, matka všech věcí, dala lidskému rodu rozum a soudnost jako nejlepší průvodce ve správném a blaženém životě. Jsou pro ně tak důležité, že nad ně snad důležitějších není. Nejsou však mezi přírodou nám poskytnutými dary téměř stejně význačnými také schopnost a řád výřečnosti, bez nichž by samotný rozum a soudnost nevážili téměř nic? Vždyť je to právě řeč, kterou užíváme k vyjádření plodů ducha, která nás odlišuje od ostatních zvířat.

Měli bychom tedy mít nejvyšší uznání pro zakladatele svobodných umění a především pro ty, kteří svým snažením a péčí vytvořili a nám předali pravidla a principy dokonalé řeči. A právě díky nim jako lidé předstihující ostatní zvířata můžeme překročit dokonce naše vlastní lidské hranice schopností.

Jak víš, mnoho latinských autorů se cele oddalo umění zdobit a zdokonalovat lidskou řeč. Mezi nimi věhlasný a znamenitý M. Fabius Quintilianus...

(...)Však jak nečekaně se přihodí věci, v které by jsi se ani neodvážil doufat, jak říká náš Terentius, zatímco můj duch zahálel v Kostnici, šťastnou náhodou jsem zatoužil navštívit nedaleko, asi na 20 mil se nacházející klášter sv. Havla. A tam jsem se vydal rozptýlit se a prohlédnout si knihy, jichž se tam prý nachází velké množství. A vskutku mezi spoustou kodexů, jež by trvalo dlouho vyjmenovat, jsme našli zdravého a nepoškozeného Quintiliána, ačkoli plného plísně a prachu. Tyto knihy totiž neuchovávali v knihovně, jak by vyžadovala jejich důstojnost, nýbrž ve smutném a temném žaláři, ve sklepení jakési věže, do níž by nikdo neuvrhnul ani odsouzence na smrt. Víím jistě, že kdokoli by se vydal poznat tyto doživotní odsouzence, pochopil by, že se mezi nimi nachází takové poklady, v jejichž nalezení jsme již nadobro přestali doufat. Nalezli jsme tam první tři knihy a polovinu čtvrté z Argounatik G. Valeria Flacca, komentáře osmi Ciceronových řečí z ruky Q. Asconia Pedianiho, muže velmi výřečného, jehož zmiňuje samotný Quintilianus. Vlastní rukou jsem tyto spisy opsal, ačkoli snad přespříliš rychle, abych je mohl poslat Leonardovi Aretinovi [*Leonardo Bruni*] a Nicolovi Florentinovi [*Niccolò Niccolò*], kteří, jakmile se dozvěděli o nálezu tohoto pokladu, na mě naléhali, abych jim nalezeného Quintiliána poslal dopisem ihned, jak to bude možné. Přijmi tedy, nejdražší Guarino, co ti může darovat muž, jenž je ti tolik oddaný. Býval bych ti také poslal onu knihu, ale bylo třeba nejprve uspokojit našeho Leonarda. A jelikož nyní víš, kde se nachází, pokud bys ho chtěl mít,

po čem, myslím, určitě okamžitě zatoužíš, můžeš ho snadno získat. Buď sbohem a zachovej mi přízeň, jež je oboustranná.

V Kostnici, XVIII. lednových kalend, léta Páně 1417 [=15. *prosince* 1416]

O/

Marsilio Ficino: Dopis Paulovi z Middelburgu s chválou rozvoje věd a Florencie

(dopis datován 13. září 1492)

[Narodil se roku 1433, studoval ve Florencii a v Pise. Posléze si osvojil řečtinu, překládal a komentoval díla antických autorů a také píše vlastní filozofická pojednání. Florentský vládce Cosimo de' Medici mu daroval předměstskou vilu v Careggi a jeden Platónův rukopis s úkolem, aby studoval dílo Platóna a jeho pokračovatelů. Od roku 1459 se tato vila stane sídlem tzv. Platónské akademie, neboli kruhu přátel zabývajících se četbou platónských textů a filozofickými, politickými a literárními diskuzemi. Na sklonku života je svědkem zvrátů, které zachvacují Florencii – Savonarolovo povstání a vyhnání Medičejských. Umírá v roce 1499.]

Převzato z: Marsilio Ficino, *Opera omnia*, I, Basilea, ex officina Henricpetrina, 1576, c. 944. Italský překlad Giovanna Fratini (viz Bibliografie).

Formální charakteristika:

Epistolární próza psaná humanistickou latinou.

Quae poëtae quondam de seculis quatuor cecinerunt, plumbeo, ferreo, argenteo, aureo, Plato noster in libris de Republica ad quatuor hominum ingenia transtulit, disputans aliis hominum ingeniis, plumbum quoddam, aliis ferrum, aliis argentum, aliis aurum naturaliter insitum.

Si quod igitur seculum appellandum nobis est aureum illu est procul dubio tale, quod aurea passim ingenia profert. Id autem esse nostrum hoc seculum minime dubitabit, qui preclara seculi huius inventa considerare voluerit.

Hoc enim seculum tamquam aureum,

Ciò che i poeti di una volta hanno cantato sulle quattro età, del piombo, del ferro, dell'argento, dell'oro, il nostro Platone, nella Repubblica, ha riferito alle nature degli uomini, sostenendo che in alcuni uomini è naturalmente insito il piombo, in altri il ferro, in altri l'argento, in altri l'oro.

Se c'è dunque un secolo che dobbiamo definire aureo, senza dubbio è quello che genera ingegni in ogni senso aurei. Non dubiterà affatto che questo nostro secolo sia aureo, chi vorrà considerare le sue illustri scoperte.

Questo secolo, infatti, come aureo, ha

liberales disciplinas ferme iam extintas reduxit in lucem, grammaticam, poësim, oratoriam, picturam, sculpturam, architecturam, musicam, antiquum ad orphicam lyram carminum cantum. Idque Florentiae. Quodve apud priscos fuerat venerandum, sed iam prope deletum, sapientiam coniunxit cum eloquentia, cum arte militari prudentiam. [text pokračuje podobnou chválou vévody z Urbina: „Idque potissimum in Federico Vrbinatē duce, tamquam in Pallade declaravit, filiumque eius et fratrem virtutis illius effecit haeredes.“]

riportato alla luce arti liberali ormai quasi estinte come la grammatica, la poesia, l'eloquenza, la pittura, la scultura, l'architettura, la musica e persino l'antico canto orfico. E tutto questo a Firenze. E, cosa che presso gli antichi era venerabile, ma ormai quasi estinta, ha congiunto sapienza ed eloquenza, prudenza ed arte militare.

B/

- DIONISOTTI, Carlo, *Geografia e storia della letteratura italiana*, Turín, Einaudi, 1999 (1967).
Marsilio Ficino: questa è la nuova età dell'oro [digitální edice a italský překlad dopisu].
Přeložila Giovanna Frantini, Italice, RAI Internazionale, 2001 [citováno 12. 8. 2014]. Dostupné z: <http://www.italica.rai.it/scheda.php?monografia=rinascimento&scheda=rinascimento_testimoni_rinascita_testo13>.
- Poggio Bracciolini: le scoperte dei libri degli Antichi* [digitální edice a italský překlad dopisu].
Přeložila Giovanna Frantini, Italice, RAI Internazionale, 2001 [citováno 12. 8. 2014]. Dostupné z: <http://www.italica.rai.it/scheda.php?monografia=rinascimento&scheda=rinascimento_traduzioni_guarino1>.